

Vårdansvarskommittén

Information om Vårdansvarskommitténs arbete till
Samverkansnämnden i Sjukvårdsregion Mellansverige

2024-09-27

Innehåll

Om Vårdansvarskommittén

Arbetsplan

Aktuellt i arbetet

Scenarioanalyserna

Innehåll

Om Vårdansvarskommittén

Arbetsplan

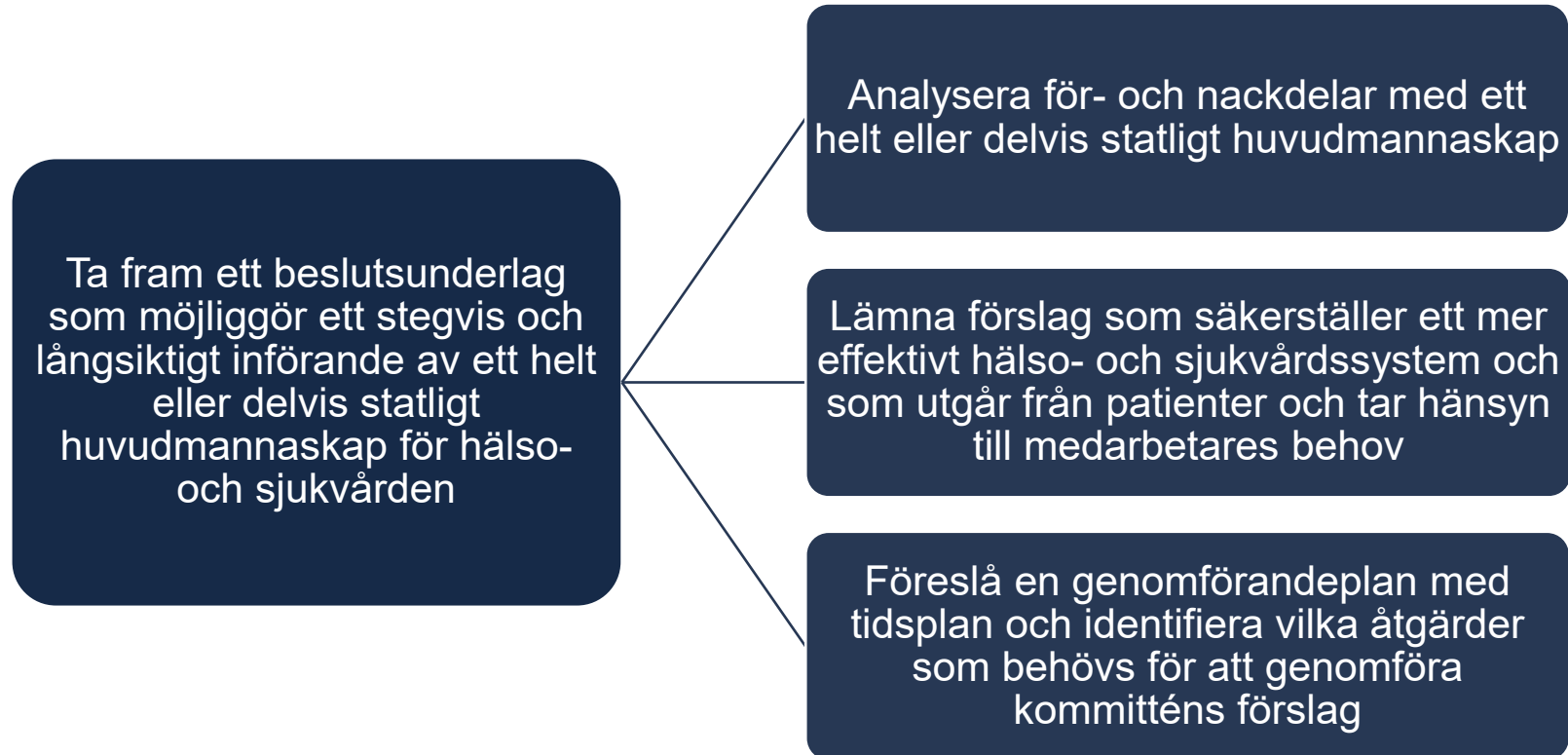
Aktuellt i arbetet

Scenarioanalyserna

Regeringen har utsett en parlamentarisk kommitté för att utreda huvudmannaskapet för hälso-och sjukvården

- Den 1 juni 2023 beslutade regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso-och sjukvården (dir. 2023:73).
- Ledamöterna i kommittén förordnades den 18 september 2023 och första kommittémötet ägde rum den 18 oktober 2023.
- Kommittén har antagit namnet Vårdansvarskommittén (S 2023:04).
- Som stöd till kommittén finns ett utredningssekretariat, sakkunniga och experter
- Uppdraget ska redovisas senast den 2 juni 2025.

Utredningsdirektivet i korthet

Närmare om direktivet

Kommitténs analyser och förslag ska:

- utgå från problemen inom hälso- och sjukvården
- utgå från befintliga mål och principer enligt hälso- och sjukvårdslagstiftningen
- bidra till ökad vårdkvalitet, förbättrade vårdresultat, stärkt jämlikhet och effektivitet
- bidra till minskad detaljstyrning och minskad administrativ börda
- ta hänsyn till både patienters och medarbetares behov

Beslutsunderlaget ska beröra flera aspekter av ansvarsfördelningen:

- finansiering och resursfördelning
- utbildnings- och forskningsansvar
- arbetsgivaransvar
- fastigheter och vårdinfrastruktur
- ansvaret för ledning och organisering samt daglig drift i verksamheter som idag drivs av offentliga huvudmän
- myndighetsorganisation och dimensionering

Kommittén ska bedöma och redovisa konsekvenser av förslagen i beslutsunderlaget:

- Konsekvenser för hälso- och sjukvårdens måluppfyllelse, till exempel kvalitet och resultat, jämlikhet och effektivitet
  - samhällsekonomiska konsekvenser och ekonomiska konsekvenser för staten och regionerna
  - kompetensförsörjning
  - krisberedskap
  - den kommunala självstyrelsen
  - anpassning utifrån lokala behov och förutsättningar
  - ansvarsutkrävande, demokratiskt inflytande och kontroll
  - samverkan och hur samverkan kan förbättras inom ramen för ett statligt huvudmannaskap
  - regionernas övriga verksamheter
  - den kommunala hälso- och sjukvården
  - vilka åtgärder eller utredningar som behöver tillsättas för att hantera dessa konsekvenser
- **Kommittén ska göra en samlad bedömning av konsekvenserna och ställa dessa i relation till alternativet att bibehålla den nuvarande ordningen**

Närmare om direktivet forts.

I arbetet ska kommittén:

- beakta för- och nackdelar med regionala organisationer som är geografiskt baserade på dagens sex samverkansregioner för hälso- och sjukvård
- beakta och dra lärdom av andra statliga centraliseringsprocesser och hälso- och sjukvårdsreformer i andra länder
- I det fall ett delvis statligt huvudmannaskap föreslås, också lämna förslag på hur den statliga styrningen på ett ändamålsenligt sätt kan stärkas i de delar regionerna bibehåller huvudmannaskapet

Kommittén ska redovisa en genomförandeplan som:

- Tydliggör vilka åtgärder och förutsättningar som krävs för de förslag som kommittén lämnar inom ramen för sitt beslutsunderlag
- Identifiera nödvändiga författningsändringar eller statliga utredningar
- Innehåller en tidplan för hur staten stegvis och långsiktigt helt eller delvis kan ta över huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården
- Specificera vilka delar som kan genomföras på kort respektive längre sikt
- Beaktar konsekvenser för tandvården och det arbete som pågår avseende översyn av beroendevården

Avgränsningar:

- Uppdraget omfattar inte huvudmannaskapet för den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården
- Författningsförslag ska inte lämnas
- Inga krav på delbetänkande
- Direktivet pekar inte ut enskilda verksamhetsområden eller sakfrågor för kommittén att lösa ut

Vårdansvarskommittén

- Jean-Luc af Geijerstam, *opolitisk ordförande*
- Rachel De Basso (S)
- Jonas Eriksson (MP)
- Johan Hultberg (M)
- Anders W Jonsson (C)
- Elisabet Lann (KD)
- Fredrik Lundh Sammeli (S)
- Per Ramhorn (SD)
- Karin Rågsjö (V)
- Linda Lindberg (SD)
- Emilie Orring (M)
- Malin Sjöberg Högrell (L)

**Namnen är uppdaterade
men inte fotot ännu**

Kommittén vid sammanträdet den 22 maj 2024

Innehåll

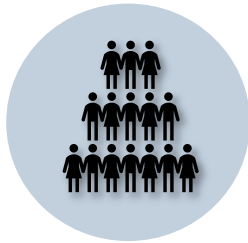
Om Vårdansvarskommittén

Arbetsplan

Aktuellt i arbetet

Scenarioanalyserna

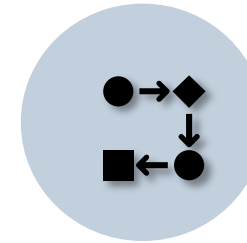
Kommitténs målbilder för arbetet

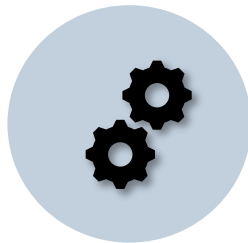
Fokus på patienter
och invånare

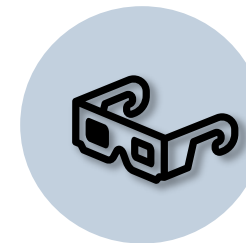
Utgå från befintliga
problem och utmaningar

Presentera välgrundade
antaganden med utgångspunkt i
bästa tillgängliga kunskap

Behålla
systemperspektivet

Arbeta med ett
långsiktigt perspektiv
och fokus på
framtidens utmaningar

Bygga kunskap
tillsammans

Översiktlig bild av arbetet

Okt
2023

Juni
2025

1

Beskriva och analysera utgångsläget

- Hur ser utgångsläget ut gällande de aspekter av hälso- och sjukvårdssystemet som kommittén ska belysa?
- Vilka är de mest angelägna systemrelaterade problemen och utvecklingsbehoven?

2

Ta fram beslutsunderlag om ett statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården

- Hur skulle styrning, ansvarsutkrävande, finansiering, ansvarsfördelning och organisation se ut i olika scenarier för ett helt och delvis statligt huvudmannaskap?
- Scenarierna analyseras och bedöms utifrån nio bedömningsgrunder, sammanvägda av aspekter i direktivet, reformmål angivna av kommittén och gällande mål och principer för vården.
- Vilka konsekvenser får scenarierna ur olika perspektiv?
- Vilka lärdomar kan dras från andra länder och sektorer?

3

Kommitténs samlade bedömning och förslag

- Vilka för- och nackdelar finns med ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap i jämförelse med nuvarande ordning?
- Vilka förändringar när det gäller huvudmannaskap, ansvarsfördelning och styrning är ändamålsenliga i förhållande till de problem och utvecklingsbehov som pekats ut?
- Vilka åtgärder krävs för att genomföra kommitténs förslag och hur skulle en tidplan för genomförande se ut?

Innehåll

Om Vårdansvarskommittén

Arbetsplan

Aktuellt i arbetet

Scenarioanalyserna

Aktuellt i kommittéarbetet

- Genom orienterande samtal, möten och stort engagemang i den öppna konsultationen har många aktörer bidragit med utgångspunkter för arbetet.
- En nulägesanalys har genomförts. Kommittén har identifierat ett antal övergripande och systemrelaterade problem och utvecklingsbehov som utgångspunkt för arbetet.
- Flertalet workshops med experter, forskare och intressenter har genomförts
- Sekretariatet träffar tjänstemannaledningar i samtliga regioner
- Flera underlagsrapporter har färdigställts
- Fokus i arbetet ligger nu på att analysera konsekvenser samt för- och nackdelar med ett statligt huvudmannaskap utifrån det samlade underlaget

Innehåll

Om Vårdansvarskommittén

Arbetsplan

Aktuellt i arbetet

Scenarioanalyserna

Scenarioanalyserna

- I kommande bilder ges en utförligare beskrivning av arbetet med scenarioanalyserna, samt vissa exempel från det genomförda arbetet. Bilderna kan användas för diskussion och analys i olika sammanhang.
- Eftersom analyserna pågår kommer innehållet och den närmare utformningen att utvecklas och förändras i takt med att arbetet fortskrider
- Bilderna om scenarioanalysen är att betrakta som arbetsmaterial som utvecklas löpande och de bör hanteras därefter

Analys av scenarier för statligt huvudmannaskap

- Sekretariatet beskriver och analyserar flera scenarier, både gällande helt och delvis statligt huvudmannaskap.
- Scenarierna fungerar som analysverktyg för att identifiera tänkbara konsekvenser och effekter av ett helt respektive delvis statligt huvudmannaskap.
- Genom analyserna skapas ett brett kunskapsunderlag för kommittén att arbeta vidare utifrån. Både möjligheter och risker med förändrad ansvarsfördelning och styrning ska belysas.

Scenarioanalysens olika steg

Identifiera scenarier för helt eller delvis statligt huvudmannaskap

- Scenarierna har valts utifrån definitionen av huvudmannaskap och områden där det framförts särskilda argument för centralisering.
- Scenarierna avser helt statligt huvudmannaskap och olika varianter av delvis statligt huvudmannaskap.

Utformning av scenarierna

- Scenarierna utformas med utgångspunkt i de aspekter som enligt direktivet ska belysas
- Det handlar till exempel om styrningen av hälso- och sjukvården, finansiering och resursfördelning, förvaltningsorganisation samt uppgifts- och ansvarsfördelning i olika frågor.

Identifiera förändringsmekanismer i scenarierna

- För att kunna resonera om konsekvenser och effekter behövs en uppfattning om vilka de huvudsakliga förändringsmekanismer i en huvudmannaskapsreform är, det vill säga hur förutsättningarna förändras jämfört med nuvarande ansvarsfördelning.

Analysera konsekvenser och effekter ur olika perspektiv

- Scenarierna analyseras med utgångspunkt i ett antal olika bedömningsgrunder.
- Bedömningsgrunderna svarar mot mål som anges i direktivet, reformmål som en huvudmannaskapsreform bör svara mot och generella krav och mål för hälso- och sjukvården och systemets funktionssätt.

Underlag för jämförelser med nuvarande ordning

- För att möjliggöra en jämförelse med nuvarande ordning görs analysen utifrån bedömningsgrunderna även för scenariot att huvudmannaskapet kvarstår oförändrat.
- I detta scenario antas statens styrning och ansvar utvecklas och stärkas, i enlighet med uppdragets inriktning.

Olika typer av ansvar i hälso- och sjukvårdssystemet

Systemansvar

- Strukturer, institutioner, uppgifts- och ansvarsfördelning
- Inflytande, demokratisk kontroll och relationer mellan aktörer
- Normering, mål, prioriteringar och annan strategisk och politisk styrning
- Uppföljning, tillsyn och granskning
- Systemövergripande och kritiska resurser och funktioner

Finansieringsansvar

- Inhämta resurser
- Fördela resurser

Tillhandahållaransvar

- Säkerställa tillgång till vård för befolkningen i enlighet med mål, krav och behov
- Planering, dimensionering och organisering – operativ styrning.
- Sistahandsansvar för att vård meddelas befolkningen

Verksamhetsansvar

- Leverans, drift och utförande av vård.
- Vårdgivaransvar
- Arbetsgivaransvar
- Fysiska och humana resurser för verksamheten
- Kvalitet och patientsäkerhet i verksamheten

Huvudmännens ansvar idag

- Tillhandahållaransvar - kärnan i huvudmannaskapet enligt HSL
- Det primära finansieringsansvaret
- Ett regionalt systemansvar – i praktiken också nationellt systemansvar i samverkan
- Verksamhetsansvar för vård som bedrivs i egen regi och därmed också arbetsgivaransvar för verksamhetens personal.

Statens ansvar idag

- Ett stort systemansvar och det yttersta systemansvaret för hälso- och sjukvården i Sverige
- Ett delvist finansieringsansvar i praktiken
- Ett litet tillhandahållar- och verksamhetsansvar

Aktuella scenarier

- Staten är huvudman för all hälso- och sjukvård som regionerna idag ansvarar för
- Staten är huvudman för delar av hälso- och sjukvården:
  - primärvård,
  - specialiserad vård (med undervarianterna universitetssjukvård, universitetssjukhus och nationell högspecialiserad vård),
  - luftburen ambulanssjukvård och luftburna sjuktransporter,
  - vaccinationer och screening.
- Oförändrat huvudmannaskap men stärkt statligt ansvar och stärkt statlig styrning.

Analys av konsekvenser och effekter

- För att kunna bedöma möjligheten att uppnå olika mål och åstadkomma en utveckling i enlighet med bedömningsgrunderna behövs en uppfattning om hur olika ansvarsfördelning påverkar förutsättningarna för detta.
- Analysen kräver också kunskap om vilka mekanismer i systemet som bidrar till att skapa dessa förutsättningar.
- Det finns en stor mängd olika faktorer i och utanför hälso- och sjukvården som avgör måluppfyllelsen – i den här analysen ligger fokus på de faktorer som en huvudmannaskapsreform skulle förändra: ansvarsfördelning, styrning, organisation m.m.
- Det finns generellt små möjligheter att dra säkra slutsatser om sambanden mellan en viss ansvarsfördelning eller styrning och olika utfall.
- Ambitionen har varit att analyserna ska baseras på bästa tillgängliga kunskap – vilka underlag som används för analyserna redogörs för på nästa bild

Kontaktuppgifter

Kommitténs gemensamma e-post:

s.vardansvarskommitten@regeringskansliet.se

Fler kontaktuppgifter finns på kommitténs hemsida:

[S 2023:04 Vårdansvarskommittén - Sou.gov.se](https://www.sou.gov.se)

<https://www.sou.gov.se/pagaende-utredningar/socialdepartementet/2023/05/s-202304-wardansvarskommitten/>